

LATÍN

1. Traduce UN dos seguintes textos / Traduce uno de los siguientes textos (6 PUNTOS):

OPCIÓN A:

TEXTO A:

*Os cónsules romanos conquistan algunhas cidades en África, pero ante algúns desastres teñen que desistir/
Los cónsules romanos conquistan algunas ciudades en África, pero ante algunos desastres tienen que desistir.*

Servilius et Sempronius consules cum ducentis sexaginta navibus ad Africam profecti sunt. Aliquot civitates ceperunt. Praedam ingentem reducentes naufragium passi sunt. Itaque cum continuae calamitates Romanis displicerent, decrevit senatus ut a maritimis proeliis recederetur.

2. GRAMÁTICA (1 punto) : Analiza morfosintacticamente o texto subliñado/ Analiza morfosintacticamente el texto subrayado

OPCIÓN B:

TEXTO B:

Unha filla fea e un fillo guapo míranse no espello / Una hija fea y un hijo guapo se miran en el espejo

Habebat quidam filiam turpissimam
Idemque insignem pulchra facie filium.
Pueriliter ludentes forte inspexerunt speculum.
Hic se formosum iactat: illa irascitur

2. GRAMÁTICA (1 punto): Analiza os pronomes deste texto / Analiza los pronombres de este texto

3. LITERATURA LATINA. Elix unha das dúas cuestións/ Elija una de las dos cuestiones (1.5 Puntos)

1. Tito Livio no marco da historiografía romana/ Tito Livio en el marco de la historiografía romana.
2. Cicerón e a oratoria / Cicerón y la oratoria.

4. CUESTIÓNS DO MUNDO CLÁSICO (0.75 puntos cada unha)

Elix dúas preguntas entre as catro seguintes / Elige dos preguntas entre las cuatro siguientes

- 1.- Elix tres destas expresións e constrúe tres frases con elas / Elige tres de estas expresiones y construye tres frases con ellas: **ad Kalendas Graecas; ipso facto; tu Gaius, ego Gaia; nasciturus; deo adiuvante**
- 2.- Cita as tres cidades que na Gallaecia romana levaban o nome de Augusto / Cita las tres ciudades que en la Gallaecia romana llevaban el nombre de Augusto
- 3.- Escribe cinco palabras co prefixo *sub-* e explica o seu significado / Escribe cinco palabras con el prefijo *sub-* y explica su significado
4. Explica o significado destes tres topónimos/ Explica el significado de estos tres topónimos: **Caldas, Ourense, Fonsagrada.**

LATÍN

1. Traduce UN dos seguintes textos / Traduce uno de los siguientes textos (6 PUNTOS):

OPCIÓN A:

TEXTO A: *Descrición de Nerón / Descripción de Nerón*

Successit huic Nero, Caligulae, avunculo suo, simillimus, qui Romanum imperium et deformavit et diminuit, inusitatae luxuriae sumptuumque¹, ut qui exemplo Caligulae in calidis et frigidis lavaret unguentis, retibus aureis piscaretur, quae blattinis² funibus extrahebat. In finitam senatus partem interfecit, bonis omnibus hostis fuit.

¹*Sumptus –us: gasto, dispendio; ²Blattinus –a –um: de cor púrpura / de color púrpura.*

2. GRAMÁTICA (1 punto) : Explica o sintagma subliñado no texto / Explica el sintagma señalado en el texto.

OPCIÓN B:

TEXTO B: *Unha mosca pica a cabeza dun calvo / Una mosca pica la cabeza de un calvo*

Calvi momordit musca nudatum caput;
Quam opprimere captans alapam¹ sibi duxit gravem.
Tunc illa irridens: “Punctum² volucris parvulae
Voluisti morte ulcisci; quid facies tibi,
Iniuriae qui addideris contumeliam?”

¹*Alapa –ae: lapada / bofetada; ²Punctum –i: picada, picadura / picotazo, pinchazo*

2. GRAMÁTICA (1 punto): Explica morfosintacticamente o texto subliñado / Explica morfosintacticamente el texto subrayado.

3. LITERATURA LATINA: (1.5 Puntos). Elix a unha das dúas cuestións/ Elija una de las dos cuestiones.

1. Horacio como poeta lírico.
2. Tito Livio e a historiografía romana / Tito Livio y la historiografía romana.

4. CUESTIONES DO MUNDO CLÁSICO (0.75 puntos cada unha)

Elix dúas preguntas entre as catro seguintes / Elige dos preguntas entre las cuatro siguientes.

1.- Completa cada frase cunha das locucións seguintes / Completa cada frase con una de las locuciones siguientes:

Locucións / locuciones latinas: **sine die, superavit, modus operandi, ultimum, verbi gratia, in extremis, numerus clausus, per capita.**

O xefe dos ladróns deu un _____ á policía / El jefe de los ladrones dio un _____ a la policía.

A renda _____ diminuíu nos últimos anos./ La renta _____ ha disminuido en los últimos años.

A decisión do consello da empresa foi tomada _____./La decisión del consejo de la empresa fue tomada _____.

2.- Explica moi brevemente qué son os seguintes lugares e monumentos da *Gallaecia* romana / Explica muy brevemente qué son los siguientes lugares y monumentos de la *Gallaecia* romana:
Torre de Hércules, As Médulas, Termas de Lugo.

3.- Subliña o prefixo latino e di qué expresa nas seguintes palabras/ Subraya el prefijo latino y di qué expresa en las siguientes palabras: **submarino, retrotraer, semibaleiro / semivacío.**

4. Explica o significado de tres destes topónimos de orixe vexetal / Explica el significado de tres de estos topónimos de origen vegetal : **Filgueira, Ortigueira, Xestoso, Reboredo, Louredo, Nogueira.**

Criterios de Avaliación / Corrección

CONVOCATORIAS DE XUÑO E SETEMBRO

A proba de latín componse dunha Opción A e unha Opción B en canto a texto latino para traducir e unha cuestión gramatical sobre ese texto, e ademais dunha cuestión de literatura latina e catro preguntas formuladas sobre o mundo clásico das que o/a alumno/a debe elixir dúas, como figura indicado no propio exame.

A puntuación sobre 10 puntos distribúese do seguinte xeito

1. Texto de tradución ata un máximo de 6 puntos
2. Cuestión gramatical, ata 1 punto
3. Cuestión de literatura, ata 1.5 puntos
4. Cuestión do mundo clásico, ata 1.5 puntos

CONVOCATORIA DE XUÑO

Tradución prosa:

Os cónsules Servilio e Sempronio marcharon a África con duascenas sesenta naves. Tomaron algunhas cidades. Ao regresar cun enorme botín sufriron un naufraxio. Así pois, ao desgustar aos romanos as continuas calamidades, o senado decretou que se interrompesen os combates navais.

Comentario morfosintáctico:

En conxunto é unha oración subordinada de “cum histórico” ou **cum** temporal-causal, introducida pola conxunción **cum** e co verbo en pretérito imperfecto de subxuntivo.

Itaque: conxunción; así pois.

cum: conxunción que introduce unha oración de “cum histórico” ou cum temporal-causal.

continuare: adxectivo, continuus, -a, -um; nominativo plural; suxeito.

calamitates: substantivo; calamitas, -atis f.; nominativo plural; suxeito.

Romanis: dativo plural; complemento indirecto.

displicerent: 3ª persoa plural do pretérito imperfecto de subxuntivo do verbo displiceo.

Tradución poesía:

Unha mesma persoa tiña unha filla moi fea e tamén un fillo singular pola beleza do seu rostro. Estes, xogando coma fan os nenos, víronse por casualidade nun espello. El gábase da súa beleza; ela anóxase.

Gramática.

Quidam : Pronome indefinido, nom. sg. masculino (suxeito).

Idem-que.- Idem : Pronome composto do fórico **is+dem** que engade a énfase de *identidade*, nom. sg. masculino (suxeito)

Hic : Pronome demostrativo, nom. sg. masculino (suxeito).

Se : Pronome reflexivo, ac. sg. (obx. directo).

Illa : Pronome demostrativo, nom. sg. feminino (suxeito).

LITERATURA LATINA

1. Tito Livio no marco da historiografía romana

Ab Urbe condita, formada en orixe por 142 libros, é a grande obra de Livio. Só conservamos os libros do 1 ó 10 e do 21 ó 45, agrupados tradicionalmente en “décadas”, grupos de 10 libros, agrupados á súa vez en conxuntos de 15 libros. Os libros 1 ó 15 contan os sucesos dende a fundación da cidade, pasando polo período republicano ata o 293 a.C. cando aconteceu a incursión dos galos. Os libros 16 a 30 narraban as Guerras Púnicas e os libros do 31 ó 45 relataban as Guerras Macedonias ata a batalla de Pidna.

O **propósito** da obra histórica de Livio é a interpretación dos feitos históricos dende o estudo atento da vida, costumes e homes de épocas pasadas, que serán modelos a imitar.

Encaixou ben no **programa de Augusto**, inda que non estivo animado por razóns políticas. En efecto, participa das preocupacións contemporáneas comúns como a estabilidade, a paz e o retorno ós *mores maiorum* como salvación dun estado enfermo.

O interese polos individuos e polos feitos concretos condicionou a súa **técnica**. Non consultou exhaustivamente as fontes, porque o seu interese non era recompilar material, como os seus predecesores, senón a creación literaria. Ademais, como os seus contemporáneos, foi educado amplamente na retórica polo que é innegable a súa base.

Ab Urbe condita supuxo un avance con respecto á historiografía precedente pero tamén é debedora dos **anales** e das **crónicas**, recollendo como neses xéneros os acontecementos anuais e os episodios protagonizados por romanos destacados. Non obstante, para Livio a historia era algo máis, tratábase dun **retrato psicolóxico**, e debe salientarse a análise emocional dos participantes. Livio dedica moita atención ós detalles e á estrutura episódica.

O feito de non participar activamente na política, como os seus predecesores Fabio Píctor, Catón ou Salustio, vetoulle algo o acceso á documentación pública e tamén lle provocou o descoñecemento do funcionamento do goberno romano, pero a cambio permitiulle non buscar explicacións históricas mediatizadas polos feitos políticos e ver a historia como unha historia de feitos persoais e morais.

2. Cicerón e a oratoria

A estrela do xénero oratorio da época republicana é Marco Tulio Cicerón. Cultivou o xénero literario como teórico pero tamén exerceu a práctica forense.

a) Discursos

Consérvanse 57 discursos e coñécese a existencia doutros 30. Poden clasificarse en forenses (*ad iudices*) pronunciados nos tribunais e políticos (*ad Quirites et patres conscriptos*), pronunciados no Senado.

1. Entre os seus discursos forenses de natureza civil salientamos pezas como *Pro Sextio Roscio Amerino*, onde venceu a Hortensio, o orador máis destacado do momento. Unha magnífica mostra da “humanitas” ciceroniana é *Pro Arquia poeta* sobre o dereito de cidadanía e eloxio das letras.

Entre as causas penais brillan con luz propia as *Verrinae*, un proceso que se presentaba difícil porque era a primeira vez que unha provincia, case unanimemente se querelaba contra un pretor de

Exemplos de resposta / Solucións

Roma por un feito de concusión. Novamente o rival foi Hortensio.

Pro Milone, obra mestre da oratoria ciceroniana, defende a Milón, acusado de matar a Clodio, o protexido de César. En realidade, xulgábase o enfrontamento de populares e conservadores.

2. Os discursos máis famosos de Cicerón están no apartado político

Catilinarias. Poucos sucesos aparecen tan ben documentados como o fallido golpe de estado protagonizado por Catilina no 63, grazas sobre todo ó historiador Salustio (*De coniuratione Catilinae*) e ó propio Cicerón. Estes testemuñas constitúen un excelente punto de referencia para valorar as tensións políticas e sociais nas que se viron envoltos os últimos anos da República

Filípicas. Reciben este nome en recordo dos discursos que pronunciou Demóstenes contra Filipo de Macedonia. Estas van dirixidas contra Antonio, tras o asasinato de César. Son en total 14 discursos cos que firmou a súa pena de morte.

b) Obras teóricas

Os piares básicos da elocuencia son para Cicerón: *ingenium*, *usus* e *ars*. Partindo disto, Cicerón valora a importancia da “cultura xeral” e os coñecementos proveitosos de Historia e Filosofía, asociados ós xurídicos.

Como obra de xuventude é mester destacar o tratado *De inventione*, que se limita a repetir en forma de tratado escolar as normas xa consagradas dende a retórica grega.

De Oratore (3 libros) Comunga os valores da razón e a palabra para dominar os artificios do discurso. Está escrito en forma de diálogo entre Cicerón e os seus predecesores e mestres, Marco Antonio e Craso. Expoñía os seus puntos de vista acerca da formación do orador, fundada en dons naturais e coñecementos adquiridos (filosofía, historia, xurisprudencia). Explicaba como deben adaptarse as normas tradicionais acerca da invención e da proporción e cales son os segredos esenciais do estilo e da *actio*.

Brutus (sive de claris oratoribus) é unha historia da elocuencia romana ata a súa persoa, en forma de diálogo figurado entre Bruto, Ático e o propio Cicerón.

Orator (ad M. Brutum), dedicado a Bruto, é o seu retrato do “*orator optimus*” e da súa teoría dos estilos.

c) Cicerón orador

Cicerón defende que a finalidade do discurso é convencer. Polo tanto debe ser eficaz, e entón é incuestionable a importancia da *elocutio*.

Esíxese ademais a loita real, forense, e non a escolar, ficticia. Ó orador suporánselle e esixiránselle os coñecementos das paixóns humanas, a historia, as leis e a filosofía.

Como orador real adoitamos encadrar a Cicerón na escola chamada “*rodia*”, que supón o equilibrio entre a escola asianista (con primacía da forma sobre o contido, de estilo ampuloso e afectado) e a escola aticista (con primacía do contido sobre a forma, de estilo máis equilibrado e sobrio)

CUESTIÓNS DO MUNDO CLÁSICO

1.- Elixe tres destas expresións e constrúe tres frases con elas:

ad Kalendas Graecas: Non teñas presa, que a festa pasou *ad kalendas graecas*

ipso facto: Fai os deberes, vai ao supermercado e volve a casa *ipso facto*

tu Gaius, ego Gaia: Alí onde ti sexas meu marido, eu serei a túa muller

nasciturus: Aínda estando embarazada, fumaba como unha loca, sen pensar no *nasciturus*

deo adiuvante: Arrimando o ombreiro e *Deo adiuvante* quizás superemos a crise.

2.- Cita as tres cidades que na *Gallaecia* romana levaban o nome de Augusto

Lucus Augusti (Lugo)

Bracara Augusta (Braga, Portugal)

Asturica Augusta (Astorga)

3.- Escribe cinco palabras co prefixo *sub-* e explica o seu significado

subalterno: algo ou alguén que está por debaixo dunha cousa o persoa

subcutáneo: o que está inmediatamente por debaixo de la pel

submarino: o que está, ou se fai, baixo a superficie do mar

subnormal: o que está por debaixo do que se considera normal

subrayar/subraiar: marcar poñendo unha raia por debaixo dunha palabra ou frase que interesa; de aí “acentuar” o “destacar” algo

4. Explica o significado destes tres topónimos:

Caldas: calquera vila na que haxa fontes termais (por *aquae calidae*)

Ourense: cidade na que adoitaban atoparse pedriñas de ouro no leito do Miño, aínda que hai outras interpretacións.

Fonsagrada: lugar da provincia de Lugo na que houbo unha fonte considerada sagrada

CONVOCATORIA DE SETEMBRO

Tradución prosa:

A este sucedeu Nerón, moi semellante ao seu tío Calígula, quen deshonrou e empobreceu o Imperio Romano, dun inusitado afán de luxo e gasto, posto que seguindo o exemplo de Calígula lavábase en perfumes quentes e fríos, pescaba con redes de ouro que sacaba con cordas de cor púrpura. Asasinou a gran parte do senado, foi inimigo de todos os homes bos.

Gramática:

sucesit: 3ª persoa singular pretérito perfecto de indicativo do verbo succedo.

huic: dativo singular masculino de hic, haec, hoc; complemento indirecto.

Nero: nominativo singular de Nero, Neronis; suxeito.

Caligulae avunculo suo: dativos singulares dependentes do adxectivo simillimus.

simillimus: superlativo do adxectivo similis, -e; nominativo singular. Modificador de Nero.

qui: pronome relativo; nominativo singular. O

seu antecedente é Nero. Introduce unha oración subordinada de relativo

Romanum imperium: complemento directo.

Romanum: adxectivo en acusativo singular. Modifica a imperium.

imperium: substantivo en acusativo singular.

et...et: conxuncións copulativas. Para a tradución pode omitirse a primeira ou traducir “non só...senón tamén”.

deformavit: 3ª persoa singular pretérito perfecto de indicativo do verbo deformato.

diminuit: 3ª persoa singular do pretérito perfecto de indicativo do verbo deminuo

Traducción poesía:

Unha mosca picou a cabeza sen pelo dun calvo; este, ao intentar matala, deuse unha boa lapada: Entón ela, ríndose, dixo: “Quixeches vingar coa morte un picotazo dun pequeno voador; ¿que vas a facer contigo que ao meu dano engadicheslle a túa afronta?”

Gramática

(Tu)	voluisti	ulcisci	punctum	volucris	parvulae	morte
(Implicito)	Verbo	Inf. pres. v. depoñente	Acus. sg.	Xen. sg.		Abl. sg.
Suxeito	PV	Obx. directo de voluisti	Obx. directo de ulcisci	Comp. do nome (modificador) de punctum		Abl. de medio

LITERATURA LATINA

1. Tito Livio e a historiografía romana

A historiografía comezou en Roma no último terzo do s. III a. de C. con obras que relataban os feitos acontecidos ano por ano á maneira dos rexistros oficiais. Por isto os primeiros historiadores reciben o nome de “analistas”. O seu nacemento está vencellado á situación política do momento. A recente vitoria sobre os cartaxineses e a ocupación de territorios de cultura grega sublima o sentimento patriótico romano, de tal maneira que ven razoable e necesario dar a coñecer os motivos dos seus éxitos: a súa rancia linaxe e os valores dos seus antepasados. A propaganda destas ideas tense que facer na lingua que é maioritaria nestes territorios, por iso os primeiros historiadores, como Q. Fabio Pictor, escribiron sobre a historia romana en lingua grega, que era ademais considerada a lingua da cultura.

Avanzado o s. II os territorios gregos seguían caendo baixo o dominio romano e a admiración por todo o grego medraba ao mesmo ritmo. Este filohelenismo que parece ameazar a esencia romana preocupa a algúns como Catón que coa súa obra *Origines* inaugura a historiografía romana escrita en latín.

A comezos do s. I a. C obsérvase un cambio na actitude do historiador: xa non se trata dun cronista de feitos sucesivos, senón dun creador preocupado pola elaboración artística da narración histórica; velaí a súa consideración como un xénero literario máis. Destacan varios autores, como Cesar, que sen ser *stricto sensu* historiador, cos seus *Commentarii* sobre as súas fazañas militares, acada un lugar para sempre entre os mellores do xénero; ou Salustio, coas monografías *Bellum Iugurthinum* e *Bellum Catilinae* ademais dunha gran obra perdida da que só temos fragmentos, as *Historiae*.

Será xa no novo réxime de Augusto cando **Tito Livio** (59 a C.-17 d C.) leve a cabo a súa magna obra.

Naceu en Padua e xa adulto dirixiuse a Roma para completar a súa formación. A pesar de que o seu sentimento é republicano, reconece o empeño de Augusto en recuperar as costumes e valores dos antepasados.

Ten conciencia clara de querer dedicar a súa vida á creación literaria e acomete a inxente empresa de escribir a historia de Roma dende a súa fundación ata os seus tempos, *Ab urbe condita*. O seu propósito é didáctico: quere mostrar os motivos que levaron a

Roma a ser unha gran potencia e como o seu declive moral desembocou nos terribles acontecementos do s. I a. de C. Coincide con Cicerón en que a Historia é *magistra vitae*. Consulta fontes de diversa índole e non dubida en acomodar os datos á súa propia concepción de Roma. O feito de non ter experiencia militar nin política fixo que se lle criticase a forma de tratar estes temas; en cambio o interese que lle suscitaba o comportamento humano proporcionáanos retratos e discursos de gran calidade.

A obra constaba de 142 libros que foi publicando por entregas acadando gran popularidade. Tal extensión propiciou que se elaboraran resúmenes que facilitarán a súa lectura. Soamente sobreviven 35 libros dos orixinais, que nos dan a oportunidade de apreciar unha prosa clara e ordenada alabada or escritores da envergadura de Tácito e Quintiliano.

2. Horacio como poeta lírico

Quinto Horacio Flaco (65-8 a.C) naceu en Venusia nunha familia de libertos. O seu pai encargábase do cobro dos impostos nas poboxas, e a pesares de chegar a posuír algunhas propiedades, non deixou nunca de lado o estilo de vida humilde ao que pertencía. Isto tivo unha gran transcendencia na vida e obra de Horacio, que fixo da contención en todos os ámbitos unha marca distintiva.

O seu pai tomou moi en serio a súa educación e trasladouse primeiro a Roma, onde recibiu clases dos mellores mestres, e posteriormente a Atenas, para profundar no estudio da filosofía. Alí sorprendeuno no 44 a. de C. o asasinato de Cesar e tomou partido no enfrontamento posterior polo bando republicano de Bruto, que resultou finalmente derrotado.

Marcado politicamente retornou a Roma, onde atopou que o desposuírán das propiedades da súa familia. Sen embargo obtivo o perdón do bando vencedor e fíxose cun emprego como funcionario do estado que lle aseguraba a supervivencia. Neste tempo entregouse á creación literaria, chamando a atención de Virxilio que o introduce no círculo de Mecenas, quen será ata a súa morte benefactor e amigo.

Cultivou a Sátira e a Epístola, e como poeta lírico publicou os *Epodos* e as *Odas* que nos ofrecen algúns dos tópicos máis amplamente utilizados na literatura elaborados dunha maneira maxistral:

-Os *Epodos* son 17 poemas primeirizos compostos a imitación de Arquíloco. O metro utilizado é fundamentalmente o Iambo e tratan de diversos temas: os conflitos políticos e sociais, ataques persoais, o amor, os sentimentos que o asaltan cando se enfrontan Octavio e Marco Antonio..., cun ton enérxico que se corresponde tanto con este tipo de poemas como coa idade do autor e a situación pola que atravesaba Roma. Destaca entre eles o seu célebre canto aos praceres

da vida apracible no campo, o *Beatus ille*, que tan profunda influencia exerceu na tradición literaria ata os nosos días.

-As *Odas*, escritas do 30 ao 20 a. de C., son 103 composicións que toman como modelos aos poetas Alceo e Safo. Son poemas de maior madurez e dunha gran perfección formal considerados por el mesmo como o cumio da súa arte poética. Os temas son moi variados: a experiencia amorosa, a patria, a amizade, o paso do tempo, a súa propia conciencia de poeta... A diferenza dos anteriores, o ton é máis sosegado porque tamén o é a vida do poeta e a situación da propia Roma. Aínda así asoma unha continua inquedaanza existencial que se move entre unha concepción epicúrea da vida reflectida no célebre *carpe diem*, e a gabanza dunha vida austera e mesurada, a famosa *aurea mediocritas*.

CUESTIÓNS DO MUNDO CLÁSICO

1.- *Completa cada frase cunha das locucións seguintes:*

O xefe dos ladróns deu un **ultimatum** á policía / El jefe de los ladrones dio un **ultimatum** a la policía.

A renda **per capita** diminuíu nos últimos anos / La renta **per capita** ha disminuido en los últimos años.

A decisión do consello da empresa foi tomada **in extremis** / La decisión del consejo de la empresa fue tomada **in extremis**.

2.- *Explica moi brevemente que son os seguintes lugares e monumentos da Gallaecia romana.*

A) Torre de Hércules

A **Torre de Hércules** é o faro máis antigo do mundo en funcionamento. Atópase situado na península da cidade de A Coruña. A súa altura total é de 68 m. A Torre de Hércules foi construída como faro polos romanos, posiblemente a finais do século I e comezos do II. Do seu primitivo aspecto conservamos o interior revestido por un recubrimento arquitectónico realizado a finais do século XVIII.

B) As Médulas

O que hoxe coñecemos como As Medulas é un entorno paisaxístico formado polos restos dunha antiga explotación mineira de ouro de época dos romanos. Sitúase na comarca do Bierzo (provincia de León), na marxe esquerda do Sil e a uns 6 quilómetros do seu leito. Este lugar, onde se acumularon aluviós cun espesor entre 100 e 170 metros, permitiu aos romanos a montaxe da maior explotación aurífera do imperio. Seguramente empezaron a traballar na zona na época do emperador Augusto.

C) Termas de Lugo

As Termas de Lugo eran baños públicos con estancias reservadas para actividades ximnásticas e lúdicas. Están situadas a uns oitocentos metros

Exemplos de resposta / Solucións

da cidade, na beira do Miño, no interior do actual Balneario. Probablemente foron construídas na época altoimperial (s. I-II d. c.). Da súa primitiva estrutura unicamente se conservan dúas salas abovedadas provistas de cavidades nas paredes correspondentes a *apoditheria* (vestiarios) e restos dunha terceira de máis difícil identificación. Nacen augas cálidas e sulfurosas polo que non foron necesarias instalacións especiais para a construción de *caldaria* e, por outra parte, fontes situadas a máis altura que as termas puideron ter subministrado auga abundante para o funcionamento dos *frigidaria*.

3.- *Subliña o prefixo latino e di que expresa nas seguintes palabra: **submarino, retrotraer, semivacío.***

3.1.- **Submarino:** Que se atopa ou se efectúa baixo a superficie do mar (sub-, debaixo de)/ Que está o se efectúa baixo la superficie del mar (sub-, debajo de).

3.2.- **Retrotraer:** Simular que unha cousa sucedeu nun tempo anterior a aquel no que realmente ocorreu (retro-, cara atrás) / Fingir que algo sucedió en un tiempo anterior a aquel en que realmente ocorreu (retro-, hacia atrás).

3.3.- **Semivacío:** ‘Medio’ ou ‘case’ vacío (semi-, medio ou case)/ ‘Medio’ o ‘casi’ vacío (semi-, medio o casi).

4.- *Explica o significado de tres destes topónimos de orixe vexetal: **Filgueira, Ortigueira, Xestoso, Reboredo, Louredo, Nogueira.***

4.1.- **Filgueira:** “FILICARIAM”, de “FILICEM”, fento ou feito. Terreo con abundancia de fentos / de “FILICARIAM”, de “FILICEM”, helecho. Terreno con abundancia de helechos.

4.2.- **Ortigueira:** “URTICARIAM” de “URTICAM”. Lugar onde abundan as ortigas / “URTICARIAM” de “URTICAM”. Lugar donde abundan las ortigas.

4.3.- **Xestoso:** “GENESTAM” por “GENISTAM”. Lugar onde hai xestas / “GENESTA” por “GENISTA”. Lugar donde hay hiniestas (retamas).

4.4.- **Reboredo:** “REBORETUM”. Lugar onde abonda o carballo (QUERCUS ROBUR) / “REBORETUM”. Lugar donde abunda el roble (QUERCUS ROBUR).

4.5.- **Louredo:** “LAURETUM”. Lugar onde hai loureiro (LAURUS) / “LAURETUM”. Lugar onde hay laurel (LAURUS).

4.6.- **Nogueira:** “NUCARIAM”. Lugar onde hai nogueiras (NUX, NUCIS: noz) / “NUCARIAM”: lugar donde hay nogales (NUX, NUCIS: nuez).